

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/VOLUME 2 Sayı/ISSUE 4 Yıl/YEAR: 2019

Gönderim: 15-05-2019 – Kabul: 09-12-2019

**Gentrification from Country: Sivas
İşhanı Köyü-Eğri Köprü Mahallesi**

**Taşrada Soylulaştırma: Sivas
İşhanı Köyü-Eğri Köprü
Mahallesi**

Meltem Yılmaz Bilecen*

Abstract

The phenomenon of gentrification is a research subject which is frequently studied in urban and urban-related disciplines nowadays. In particular, it is discussed over post-industrialized cities and in a limited framework over large cities in Turkey. In this study, it was aimed to describe the way gentrification functions and its equivalent in daily life through the case of a village in Sivas province, which has not yet achieved metropolitan status and has not completed the steps of industrialization. İşhanı village of Sivas was selected as the study area of the research. In the study, the traces of gentrification were followed using the decimal coding of Yılmaz Bilecen (2019) and the quadruple cascading of Philip Clay (2008).

Öz

Soylulaştırma olgusu, günümüzde kent ve kentle ilgili disiplinler tarafından sıklıkla incelenen bir araştırma konusudur. Özellikle post-endüstriyel kentler üzerinden tartışılan olgu Türkiye’de sınırlı bir çerçevede ve büyük kentler üzerinden incelenmektedir. Bu çalışmada ise henüz büyük şehir statüsü kazanamamış, sanayileşme basamaklarını tamamlayamamış, Sivas ili özelinde, bir köy örneğinden hareketle, soylulaştırmanın işleyiş biçimi ve gündelik hayattaki karşılığı betimlenmeye çalışılmaktadır. Çalışmanın inceleme alanı olarak Sivas İşhanı Köyü seçilirken sürecin açıklanması için Philip Clay’in (2008) dörtlü basamaklandırmasının yanı sıra, iletişim sürecinin çözümlenmesi için Yılmaz Bilecen’in (2019) onlu kodlamasından faydalanılmıştır.

* Meltem Yılmaz Bilecen, Arş.Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İletişim fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, meltemyilmaz@cumhuriyet.edu.tr, Orcid: 0000-0002-3205-1027

In İşhanı Village, the process of gentrification has started in the last few years with the construction of TOKİ (housing development administration) houses on the hillside which is the cropland of the village. The lands, which are no longer the cropland of İşhanı Village, have now turned into a neighborhood where "luxury houses" are located. While academicians who had the leading role in gentrification spread towards other sites in the neighborhood, different income groups began to live together in the same area and accelerated a cultural transformation. In the study, this transformation was discussed with its reflections on daily life. In the study, villagers, neighborhood residents and neighborhood representatives were interviewed in addition to observations made by living in the neighborhood for the past ten years and face-to-face interviews performed, and the activity reports of Sivas Municipality and the wall writings in the neighborhood were examined. As a result of the study, it was observed that gentrification was realized rapidly in harmony with the gentrification model of Clay and included results compatible with the codes developed by Yılmaz Bilecen.

Keywords: Village, Gentrification, Communication Process, Sivas, TOKİ, İşhanı

İşhanı Köyü'nde soylulaştırma süreci, köyün ekenek alanı olan, tepe kısmında TOKİ'lerin yapılması ile son birkaç yıl içerisinde başlamaktadır. İşhanı Köyü'nün ekenek alanı olmaktan çıkan araziler günümüzde "lüks konutların" yer aldığı bir semte dönüşmüştür. Beyaz yakalı ve orta sınıfta yer alan kişilerin yaşamayı tercih ettiği mahallenin üst kısmı, ilk kez oturuma 2007 yılında yoksul aileler için yapılan TOKİ konutlarıyla birlikte açılmıştır. Soylulaştırmada öncü rolü üstlenen akademisyenler çevredeki diğer sitelere doğru yayılım gösterirken farklı gelir grupları aynı alan içerisinde birlikte yaşamaya başlamış ve akademisyenler kültürel dönüşümü hızlandırmıştır. Çalışmada bu dönüşüm gündelik hayata yansımaları ile birlikte tartışılmaktadır. Çalışmada yöntem olarak son on yıldır mahallede yaşanarak gerçekleştirilen doğrudan gözlemin yanı sıra, yüz yüze gerçekleştirilen mülakatlarla; köylüler, mahallede yaşayanlar ve muhtarlarla görüşülmüş ek olarak Sivas Belediyesi'ne ait faaliyet raporları ve mahallede yer alan duvar yazıları incelenmiştir. Görüşmeler yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile gerçekleştirilirken diğer materyaller niteliksel metin analizinden hareketle incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda görülmüştür ki, hızla gerçekleştirilen soylulaştırma Clay'in soylulaştırma modeli uyumlu bir şekilde hareket edilmekte ve Yılmaz Bilecen'in geliştirdiği kodlarla uyumlu sonuçlar içermektedir.

Keywords: Köy, Soylulaştırma, İletişim Süreçleri, İşhanı,

Giriş

Metropol kentler üzerinden sıklıkla tartışılan bir konu olan soylulaştırma olgusunun taşrada işleyiş biçimini; taşradaki gündelik hayatı, kültürel örüntüyü ve üretim sürecini nasıl dönüştürdüğü akademik bağlamda oldukça dar bir alanda sınırlı kalmıştır. Oysaki günümüzde metropol kentlerde kentleşme saçaklanarak kent çeperine doğru ilerlerken benzer bir durum artık taşra kentleri için de ifade edilebilmektedir. Özellikle, Türkiye’de 2000’lerden itibaren her şehre en az bir üniversite kurma mantığı kente yeni gelen memurlar, akademisyenler ve öğrenciler için yeni konut alanları gerektirmiş, küçük kentlerde yeni hizmet kollarına ihtiyaç doğmuş, küçük kentlerdeki kira ve ev fiyatlarındaki artış gazetelerde kendine yer bulmuştur. Süreçten mekânsal olarak en fazla etkilenenlerin artan toprak rantıyla birlikte merkeze bağlı ya da üniversiteye yakın köylerin olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle küçük kentlerde soylulaştırmanın nasıl işlediğini ve bu durumun farklı boyutlarıyla köy hayatında ne tip dönüşümlere yol açtığını ortaya koymak gerekmektedir.

Çalışmada inceleme alanı olarak Sivas merkeze bağlı köylerden biri olan ve üniversiteye yaklaşık olarak 2 km uzaklıkta bulunan İşhanı Köyü seçilmiştir. Bu köyün seçilme nedeni; eski bir Ermeni yerleşimi olan köyün; günümüzde çokkültürlü bir yapıya sahip olması, ekenek arazisinin soylulaştırmadan kaynaklı olarak giderek azalması, arazisi üzerinde günümüzde 20’den fazla sitenin bulunması, oturma alanı içerisinde giderek artan sayıda çok katlı yapıya rastlanması, köyde toprak rantının hızla yükselmesi ve yeni oluşumların ortaya çıkmasıdır.

Çalışmada Yöntem olarak etnografik alan araştırmalarında sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat ve doğal gözlem tekniklerinin seçilmiştir. Bu yöntemlerin seçilmesindeki temel neden ise süreci farklı boyutlarıyla birlikte incelemeyi mümkün kılmasıdır. Erdoğan’a göre niteliksel etnografyada araştırmacı incelediği grubun veya organizasyonun günlük yaşamına girilerek gerçekleştirilmektedir ve amacı bir toplumun kültürünü anlamak ve tanımlamaktır (2007: s.136). Soylulaştırmanın en nihayetinde gündelik yaşam pratiklerinde dönüşme yol açması bu yöntemin seçilmesine neden olmaktadır. Katılımcılara sorulan sorular aracılığıyla ve gözlemlerle sürecin gelişimi açıklanmaya çalışılmaktadır.

Çalışmaya katılan kişiler köyün içerisinde oturan ve farklı etnik kimliklere sahip kişilerden oluşmaktadır. Köyde Aleviler ve Sünniler farklı yerlerde oturduğu için farklı etnik kimliklerin bulunmasında zorlanılmamıştır. Ek olarak köyün imamı ve muhtarıyla da yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada araştırma etiğine sadık kalınmış olup araştırmaya katılacak kişilere çalışmayla ilgili gerekli bilgiler verilmiş ve tüketim normlarının farklı boyutlarının kavranabilmesi açısından evlerine misafir olunmuştur. Köylülerin küfür ve argo kelimeler dışında ifadeleri olduğu gibi yansıtılmıştır. Herhangi bir müdahalede bulunulmadığı gibi yazım imla, anlatım bozukluğu gibi maddi hatalar da giderilmemiştir.

Araştırmanın temel soruları süreci betimlemeye yöneliktir:

A.S₁ Soylulaştırma taşrada ve köyde nasıl işlemektedir?

A.S₂ Soylulaştırmanın yol açtığı temel sorunlar nelerdir?

A.S₃ Soylulaştırmanın gündelik hayattaki rolü, ekonomik olarak yol açtığı değişimler nelerdir?

A.S₄ Soylulaştırma taşrada da iletişim süreçlerinden geçerek betimlenebilir mi?

Soylulaştırma Olgusunun Serencamı

Soylulaştırma olgusu son yirmi yılda İngiltere’den Japonya’ya kadar geniş bir coğrafyada tartışılmaya başlanmıştır. İlk kez 1964 yılında Ruth Glass tarafından kullanılan kavram; restorasyon sonucunda yenilenen konut stokunun fiyatlarındaki ve kiralarındaki artış sonucunda, işçi sınıfının yerlerinden edilerek, orta sınıfın bu konutlara yerleşmesini anlatmak için kullanmıştır. Glass’a göre soylulaştırma; sınıf eşitsizliğinin ve adaletsizliğinin, kapitalist kent arazi piyasası ve politikaları tarafından planlanan, en basit ve görünür kısmını oluşturmaktadır (Glass, 2010: s. 22-27). Olgu tarihsel süreç içerisinde birtakım eklemelerle birlikte farklı bir boyuta ulaşırken her ülkenin kendine özgü koşulları ortaya koyan metinler oluşturulmuştur.

Olguya ilk köklü eklemenin, olgunun incelemesi konusunda öncülerden biri olan Neil Smith tarafından 1979 yılında “rent gap” yaklaşımı ile gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Kuramsal tartışmanın yönünü değiştiren Neil Smith soylulaştırma tartışmalarını tüketiciden (sınıf çatışmalarından) ürüne (kapitalist kent pazarına) doğru evirtmiştir. Yenilen konut stokları, konut fiyatlarında ve kiralarda bir artışa neden olduğunu tespit eden Smith yükselen fiyatların vergilerin artmasına da neden olduğu için yönetsel erk tarafından desteklendiğini vurgulamış ve devlet eliyle soylulaştırmanın kurallarını belirlemiştir. Fakat soylulaştırma devlet desteği ile sınırlı kalmamış artan ranttan kaynaklı olarak arsa ve konut sahipleri, emlakçılar ve yerel yönetimler de desteğini beraberinde getirmiştir. Bu nedenle de Smith’e göre soylulaştırmayı yaratan şey insan değil kapitaldir (1979: s. 538-539). Bu teori aynı zamanda kiracıların konumunun da tartışmaya açılabilmesini sağlamıştır. Süreç sadece konut sahiplerini değil, konut fiyatlarındaki artış ve değerlenmeyle birlikte uzun süredir mahallede yaşayan ve mahalle ile aidiyet bağları kuran kiracıların da yaşamlarını güçlendirmektedir.

Diğer önemli bir gelişme ise 2000’lere gelindiğinde ise Lees, Wyly ve Slater’in hazırlamış olduğu bir çalışmada tanıma yeni eklemelerde bulunmasıdır. İskânı olan mahallelerin eski sakinlerinin tahliyesine ek olarak merkezdeki boş arazilere orta sınıf ailelerin oturma ya da ticari amaçlı yerleşmesi/tirilmesi de soylulaştırma tanımlarında görünür olmaya başlamış soylulaştırma bu sayede kent merkezini temel alan çalışmaların ötesine geçmiştir. Bahsedilen çalışmada altı çizilen bir diğer önemli nokta ise olgunun ortaya çıktığı zaman dilimi ve gelişimine bakılacak olduğunda endüstriyel üretimin gerçekleşmediği ya da üretimin bırakıldığı noktalarda da geçerli olmasıdır (Lees vd.: 2007, s.XV-XVII). Bu durumun sonucunda sanayileşme basamaklarını atlayarak doğrudan hizmet sektörüne yönelen illerde de olguyu tartışmak mümkün olmuştur.

Soylulaştırmayı temel alan çalışmalarda ülke ve disiplin farkı olmaksızın genellikle bir mahalle özelinden hareketle tartışılmaya gidildiği görülmektedir. Sharon Zukin’in (1982), Manhattan’ında küçük imalatçılara ait asma katı bulunan mekanların, bu tip üretime kent merkezinde ihtiyaç kalmaması ve hizmet sektörünün merkezde ağırlık kazanmasıyla birlikte mekanın sanatçılar tarafından dönüştürülmesiyle ortaya çıkan loftları incelediği *Loft Living*, benzer şekilde Brooklyn’i incelediği (2004) *Naked City*, Judith DeSena’nın (2009) Brooklyn’de ağırlıklı olarak Latin Amerikalılarının soylulaştırma sonucunda gündelik hayatındaki dönüşümleri incelediği ve etnik kimlik temelli soylulaştırmayı konu aldığı *The Gentrification and Equality in Brooklyn* adlı çalışması, David Murrasse’nin (2006), yine Afro Amerikanların ağırlıklı olarak yaşadığı ve etnik kimliğe dayalı soylulaştırmanın yaftalamayla birlikte geliştiği Harlem’i incelediği *Listening to Harlem*, Dwiparna Chatterjee ve D. Parthasarathy’nin (2010) Mumbai tekstil bölgelerinin boşalmasıyla birlikte yerini hizmet sektörüne bıraktığı eski sanayi alanını

incelediği *Rising Urban Aspirations in the Gentrified Textile Mill Areas of Mumbai: Urbanism Redefined in the Inner City Space*, Yoshihiro Fujitsuka' nın (1992) yine geleneksel dokumaya dayanan kimonoların üretildiği bir alan olan ve zamanla önemini yitiren Kyoto'yu incelediği *Burgeon of Gentrification in Nishijin, Kyoto* adlı çalışmalar bu durumu özetleyen tipik örneklerdir. Mahalle bazlı incelemeler olgunun tartışılmasını daralttığı düşünülse de özgül örnekler olgunun tartışılmasında ve uygulamalardaki farklılıkların tespitinde önemli araçlar olmuşlardır. Bahsi geçen çalışmaların iki tanesi hariç post-endüstriyelleşme ile birlikte boşalan endüstriyel üretim alanlarının soylulaştırılmasını incelerken Maurasse'nin ve DeSena'nın çalışmaları etnik kimlik bağlamında örgütlenen mahallerin soylulaştırma sürecini incelemektedir. 60'ların sonlarından itibaren toplumsal hareket tartışmalarından yeni toplumsal hareket tartışmalarına geçiş sınıf kavramına ilişkin tartışmalardaki dönüşüm mahalle bazlı incelemelerdeki kimlik tartışmaları, olguyu sınıf temelli olmaktan çıkarmış ve kimlik tartışmalarının da eklenmesini sağlamıştır. Soylulaştırma çalışmalarının anlatılarının yukarıda anlatılan 55 yıllık süre zarfında ilk anlamından kopmamış fakat yeni eklemelerle geliştirilmiştir. Eklemelerle ilgili gerçekleştirilen ve çalışma açısından önemli son değişikliğin öncülerin tanımlamasıyla ilgili olarak gerçekleştiğini belirtmekte fayda bulunmaktadır. Öncüler sadece sanatçılar ve marjinaler olmaktan çıkmış orta sınıf beyaz yakalılar, tek çocuklu aileler, bekarlar ya da öğrencilerde öncü olarak tarif edilmeye başlanmıştır.

Çalışmaların ortak yönü ise temelde soylulaştırmayı bir sınıfın ya da etnik kimliğin tecridini içeren bir süreç olarak değerlendirirken Philip Clay'in dörtlü basamaklandırmasındaki öğeleri merkeze aldığını söylemek mümkündür. Clay'in modelinde ilk basamak, söz konusu alanlara habersiz öncü küçük bir risk grubun yerleştirilmesi ile başlatılmaktadır. Bu grup öncü (pioner) ya da soylulaştırıcılar (gentifier) olarak adlandırılmakta ve söz konusu alanların dönüşümü bu kişiler tarafından sağlanmaktadır. Bu grup, büyük oranda tasarımcı ya da sanatçılardan oluşmaktadır. İkinci aşamada aynı sınıf üyeleri tarafından evlerin ve mahallenin yenilenmesi özendirilmektedir. Bu dönemde sessiz ve incelikli tanıtım faaliyetleri yürütülmektedir. Bu konuda emlakçılar kimi evleri onararak öncülük etmekte ya da bu konuda büyük spekülasyonlar yaratmaktadır. Bu sayede üst düzey kamu kurumlarının dikkatinin alana çekilmesi sağlanmaktadır. Eğer mahallenin isminde bir değişiklik gerçekleştirilecekse o bu aşamada yapılmaktadır. Üçüncü basamakta medyanın ilgisi mahalleye çekilmekte ve cazibe merkezi haline getirilmektedir. Öncü bireyler alanı etkilemeye devam ederken artık kentsel dönüşümün eşiğine gelinmiştir. Yeni yatırımcıların iş hacmini arttırması sonucunda bu aşamada fiziksel görünüm iyice değiştiği görülmektedir. İtibarı artan, gelişen ve bakımlı hale gelen bölgede konut fiyatları ile birlikte yer değiştirmeler artmaktadır. Bu noktada yeni orta sınıf mahallelere yerleşmeye başlarken eski sakinler ile aralarında tartışma ve çatışmalar çıkabileceği belirtilmektedir. Süreç ilerledikçe yeni gelenlerin sayısı iyice artmıştır. Son aşamada ise artık konut fiyatları artmış ve kiralar iyice yükselmiş, konut harici alanlarda konutlara dönüştürülmeye başlanmış ve dönüşüm sınırları artık mahalle ile sınırlı olan yerlere kadar uzanmıştır (akt .Loretta vd., 2008, s. 31-33)

Türkiye'de ise soylulaştırma olgusuna giderek artan bir ilgi söz konusuken konuya ilişkin tez sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. Bugün soylulaştırma adı altında on sekiz, farklı isimlendirmeler altında toplam otuz üç adet teze ulaşılabilmektedir. İsimlendirmelerdeki farklılaşmanın temel nedeni olgunun (gentrification) henüz nasıl çevrileceğine karar verilememiş ve yaygın kanaat soylulaştırmadan yana olsa da soylulaştırma, seçkinleşme, seçkinleştirme, mutenalaştırma, mutenalaştırma gibi farklı çevirilere

yönelinmiş olunmasıdır. Tezler konu bağlamında başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerdeki belirli mahallelerdeki soylulaştırmayı incelemeye almıştır. Kırsal soylulaştırma ise daha geri planda kalırken tartışmalar genellikle turizmden kaynaklı sosyolojik değişimle birlikte ele alınmıştır.¹ Bu çalışmanın inceleme alanına uygun kırsal soylulaştırma çalışmaları ise ne yazık ki Yenigül'ün (2016) Ankara'nın Güneydoğu aksını incelediği çalışması ile sınırlıdır. Taşra kentlerinde benzer bir durumu ele alan çalışmalar ise Konya ve Kayseri örneğinden yani son birkaç yıl içerisinde büyükşehir olma konusunda öne çıkan kentlerle ilişkili olarak incelenmiştir. Bu çalışmalarda “öğrencileştirme” adı verilen yeni bir isimlendirme hâkim durumdadır.² Bu çalışmada ise ilk kez taşrada yer alan bir köy, kırsal soylulaştırma örneği olarak incelenmektedir. İnceleme için İşhan Köyü seçilmiştir. Köy kırsal soylulaştırmanın nüvelerinin gözlemlenebilmesi açısından oldukça verimli bir alandır. 2007 yılında iskân politikalarında gerçekleştirilen değişikliklerle ve köyün tarlalarına TOKİ tarafından toplu konutların yapılması ile birlikte tarım arazilerinin, devlet eliyle yoksul aileler için imara açılması köydeki soylulaştırma sürecinin başlangıcı olmuştur.

2019 yılında Yılmaz Bilecen tarafından Türkiye’de soylulaştırma sürecinin iletişim metinleri üzerinden analizini içeren çalışmada soylulaştırma sürecinin gelişiminde belirli kodların kullanıldığı tespit edilmiştir. Kategoriler; isim değişikliği, yakın geçmişle bağı koparıp uzak geçmişi referans alma, kahramanlık, lütufta bulunma, dışlama, anahtar kavramlar, görsel metin, garanti, soylulaştırma tipi ve konut türü olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada da soylulaştırmanın işleyiş düzenini ortaya koyabilmek amacıyla bu kategorilerden faydalanılmıştır.

İşhanı Köyü’nün Soylulaştırma Süreci

İşhanı Köyü, Sivas merkeze bağlı olup, Cumhuriyet Üniversitesi yerleşkesine yaklaşık olarak iki km uzaklıkta yer almaktadır. Fakat bu uzaklık köyün oturma alanı baz alınarak ifade edilmektedir. Oysaki üniversitenin yerleşkesinin bir kısmı İşhanı Köyü’nün arazisi içerisinde kalmaktadır. Eski bir Ermeni yerleşimi olan köy, Ermenilerin köyden ayrılması ile birlikte boşalmaya başlamış ve iskân politikası olarak farklı illerden göçen insanların yerleştirilmesi/yerleşmesi benimsenmiştir.³ Ermenice adı İşkhani (Keshishian, Löker, vd., 2018: s.48) olan köy zamanla Türkçeleştirilerek İşhanı adını almış köylülere tarafından ise İşhanı olarak kullanılmıştır. Köyün muhtarından edinilen bilgiye göre köyde günümüzde yaklaşık olarak 400 kişi ikamet etmektedir. Köyde yaşayan kişilerin 260’ı 18 yaşın üzerindedir. Bahsi geçen kişiler sürekli olarak köyde bulunmamaktadır. Kent merkezinde evi bulunan kişiler hafta sonları ya da yaz aylarında köye gelmektedir. Köyün nüfusu yaz aylarında kent merkezinden gelenlerin yanı sıra İstanbul’dan ve yurtdışından gelen kişilerle artış göstermektedir. Yine muhtardan alınan bilgiye göre köyün yaklaşık olarak %75’i Alevilerden, %25’i Sünnilerden

¹Bu tip çalışmalar için bkz. Uysal, Sakarya https://www.researchgate.net/profile/Arzu_Basaran-Uysal/publication/304525172_KIRSAL_SOYLULASTIRMA_VE_TURIZMIN_KIRSAL_YERLESIMLERE_ETKILERI_ADATEPE_VE_YESILYURT_KOYLERI_1/links/57723cfb08ae0b3a3b7f0f40.pdf Alyakut, Gençer (2018) <http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/handle/11352/2727#sthash.2Fk1COeg.dpbs>

²Tuncer, İslam (2017) https://www.journalagent.com/planlama/pdfs/PLAN-77698-RESEARCH_ARTICLE-TUNCER.pdf

³Günümüzde köyde yaşayan Ermeni nüfusu bulunmamakla birlikte eskiden bu köyde yaşayan Ermenilerin alt kuşakları halen Sivas’ta yaşamaktadır.

oluşmaktadır. Köy günümüzde farklı etnik bağlamda çeşitliliğin hâkim olduğu bir yapılanma arz etmektedir. Köyde 93 Harbinden sonra; Tunceli'den, Malatya Arapgir'den ve Erzurum Hınıs'tan göçen vatandaşların yanı sıra, köylüler tarafından Muhacir olarak isimlendirilen Erzincanlılar yerleştirilmiş/yerleşmiş ek olarak Sivas'ın farklı köylerinden gelen Aleviler ve Sünniler köyde oturmaya başlamıştır. Bu nedenle Kürtler, Türkler, Aleviler ve Sünniler birlikte yaşamaktadır.⁴ Ermeni nüfusu ise kalmamıştır. Köyde oturan farklı kimliklerdeki, imam ve muhtar dahil, on beşi kadın, onu erkek olmak üzere yirmi beş kişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1: Görüşmecilerin Dağılımı:

Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Çocuk Sayısı	Çocukların Eğitim Düzeyi	Etnik Köken
15 Kadın	40<2 40 >5 50 >8	11 Evli 2 Bekar Eşi vefat eden: 1 Boşanan: 1	Üniversite Mezunu: 2 Lise Mezunu: 2 Ortaokul: 4 İlkokul:4 Okuryazar olmayan:1	Çocuğu olmayan: 1 İki Çocuğu olan:5 Üç ve üzeri: 6 kişi	Çocuklarının tamamı üniversite mezunu: 10 yüksek lisans: 1 kişi	Tunceli'den göçen Alevi ve Kürt olan 5, Türk Sünni olan 2, Sivas'ın farklı ilçelerinden göçen Alevi Türk 5
9 Erkek	40> 7 40<1	Evli:7 Eşi vefat eden:1 Boşanan:1	Üniversite mezunu:1 Lise mezunu: 2 İlkoku l:5	Bir çocuğu olan: 1 İki çocuğu olan: 2 Üç ve üzeri:4	Çocukların tamamı üniversite mezunu: 3, Lise mezunu: 2, okul çağından küçük: 1, Ortaokul mezunu: 2	Erzincan'dan göçen Alevi Türk 4, Tunceli'den göçen Alevi Kürt 1, Sivas'ın farklı ilçesinden göçen Sünni Türk 1, Sivas'ın farklı ilçelerinden

⁴Köylüler hem camisi bulunan hem de cemevi yapılan köyde farklı kimliklere saygılı bir şekilde yaklaşmaktadır. Kapı önünde sohbet edilen iki Alevi kadının tam cemevi hakkında bilgi verdikleri sırada yan komşuları olan yaşça büyük Sünni komşuları gelmiş hemen konu kapatılmış, “kadın ne yapıyorsunuz?” sorusuna “hoca araştırma yapıyor köyle ilgili” denmiş, kadının eklemek yapıcam siz de ... var mı diye sorması ve onun talebini karşılmasıyla birlikte yanlarından ayrıldıktan sonra evin içerisinde konuşmalara devam edilmiştir. “Olurda yanlış anlar, üzülüp kırılmasın çok sevdiğimiz bir komşumuzdur diye konuyu kapattık çekindiğimizden değil onlar bizi bilir biz onu biliriz yoksa” denmiştir. Yine köydeki cami konusunda konuşulan Alevi kadın ve erkekler imamı çok sevdiğini hatta imamın köyünün eski Alevi köyü olduğu için kendilerinden biri gibi düşündüklerini belirtmişlerdir. Cemevi hakkında görüş bildiren Sünniler “orası sadece cemevi değil aynı zamanda dernek gibi yurtdışından gelip evi olmayan orada kalacak iyi oldu” demiştir. Fakat köyün iç dinamiği dışında köyün dışına yani Şehiristan'a yapılan Cami için Sünniler tarafından yapılması istenen İmamevi Aleviler tarafından hoş karşılanmamaktadır. Zaten 5 tane cemaatin var. Burada okul yok taşınabilir sistemle çocukların okuyor. Şehiristan'da baraka yapan Sünniler zaten yaşlı burada cami de var imamevi de var o camiye imam atanması da imamevinin yapılması da devlete millete zarar” denmektedir.

						göçen Alevi Türk 5 Malatya Arapgir'den göçen Türk Alevi
--	--	--	--	--	--	--

Görüşmelerden edinilen bilgilere göre köy, oldukça yakın bir tarihte bugünkü yapılanmasına kavuşmuştur. Köye yerleşme konusunda verilen en eski tarih 1890'lar olmuştur. Köyün bir Ermeni yerleşkesi olduğu görüşmeye katılanların tamamı tarafından altı çizilen nokta olmuştur. Kimi zaman köyün eski sahipleri olan Ermenilerin köye ziyarete geldikleri bilgisine ulaşılmıştır. Buradan göçen Ermeni vatandaşların büyük çoğunluğu İstanbul'a göçerken Sivas'ta kalanların Kurtuluş Mahallesi'nde ikamet ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Köyde tarla tahsisi Ermenilere ait toprakların şahıslar tarafından satılması ve Ermenilere ait olmayan kısımların ise köye sonradan yerleşenlere devlet tarafından hibe edilmesi ya da düşük meblağlarla satılması yoluyla gerçekleştirilmiştir⁵. Görüşmecilerden birinin dedesi köydeki değişimle birlikte köye yerleşen ilk kişilerden biri olmakla birlikte köydeki ev dışında herhangi bir araziye sahip değildir.

K9: "Dedeme istediğin kadar araziyi çevir parada verme demişler. Dedem kabul etmemiş o adamlar buradan ağlayarak gittiler ağlayanın malı gülene hayır etmez demiş almamış. Bu nedenle köyün en fakiri maddi açıdan bizken manevi açıdan en zenginimiz, en zengini de para vermeden almış, dedeme söylenen ona da söylenmiş" demiştir. Diğer görüşmeciler ise sahip oldukları tarlaları bir kısmını satın alma yoluyla bir kısmının ise devlet tarafından hibe yoluyla edindiklerini belirtmiştir.

Köyün tarlalarının değer kazanması 1974 yılında üniversitenin kurulması ile gerçekleşmiştir. Üniversitenin kampüsünde kalan kimi bölümler İşhanı Köyü'ne doğru bir gelişim göstermiştir. Günümüze oldukça yakın dönemlerde alana Polis Meslek Yüksekokulu ve Kredi Yurtlar Kurumu'na ait yeni yurtlar eklenmiştir. Aynı zamanda köyün arazisinde yüksek hızlı tren için köprü inşaatı yapılmaktadır. Kentsel ilerleme ve soylulaştırmaya dair göstergeler olarak değerlendirilebilecek yapı stokundaki gelişimin de ilk dalgayı bu nedenle üniversitenin kurulması ile gerçekleştiği söylenebilir.

İkinci önemli gelişme ise köy, ana yol güzergahına tali bir yolla bağlanmaktadır. Köyün ekenek alanı olarak geçen boş araziler ise ana yol güzergahının üstünde bulunmaktadır. Devlet eliyle soylulaştırmanın başlatıldığı köyde; 04.02.1998 tarihli 3 nolu belediye meclisinin kararıyla İşhanı

⁵Köyde Ermenilere ait mimari örneği olarak sadece camiye çevrilen eski bir kilise bulunmaktadır. Kubbeli bir yapıya sahip kilisenin ana giriş kapısı kapatılmış, dış cephesine caminin imamının kalacağı yeni bir ev-lojman- inşa edilmiş, içerisi beyaz, sütunlar ise kırmızıya yakın bir yavruağzı renge boyanmıştır. Sunak kısmına ayrı bir kapıdan geçilmektedir. Sunak işlevsizleştirilmiş ve camide kullanılan alanlara eklenmemiştir. Avlu kısmında yapılan boyamalar burada mevcut değildir. Benzer şekilde bırakılan bir diğer alan ise minareye çıkılan alandır. Sütunların bazılarında deformasyona rağmen iyon tarzı sütun kaideleri görülebilmektedir. Kısacası kubbeli yapısı da göz önünde bulundurulduğunda ve kilitle olmayan diğer kapalı alanlara bakılmadığında kilise tamamıyla camiye benzemektedir. Ermenilere ait diğer bir yapı ise çevresel koşullarla oluşan karşıda yer alan dağda mağara biçiminde bulunan ziyaret adı verilen doğal oluşumdur. Ermeniler ve köylüler kimi dönemlerde burada mum yakmaktadır.

Köyüne ait arazilerin bir kısmı toplu konut alanı olarak ilan edilmiş ve alana İşhanı Toplu Konut Bölgesi adı verilmiştir. İlk toplu konutlar ise 2007 yılında oturma açılmıştır. 2008 yılında ise konutlara yeni bloklar eklenmiştir. Sivas Belediyesi'nin 2007 yılındaki faaliyet raporunda da görüleceği üzere toplu konutlarda oturmaya başlanmasının ardından üniversite ile belediye ait Özbelsan A.Ş. arasında bir protokol imzalanmıştır.

“İşhanı 1.etap villa alanı imar uygulaması tescil oldu. Cumhuriyet Üniversitesi ile Özbelsan A.Ş. arasında yapılan protokol çerçevesinde Şefliğimizce yapılan İşhanı 1.etap villa alanı imar uygulaması tescil edilerek villa inşaat ruhsatlarının alınması sağlanmıştır. “İşhanı 2.etap villa alanı imar uygulaması askıya çıkarıldı. Yandaki parselasyon planında Cumhuriyet Üniversitesi ile Özbelsan A.Ş. arasında yapılan protokol çerçevesinde İşhanı TOKİ sahasında eksik kalan villa alanına ait yapılan imar uygulaması askıya çıkarılmıştır” (s.52-53).

Üniversitenin, belediye ile imzaladığı protokol sonucunda söz konusu alana Akademisyen Villaları ve Akademisyenler Sitesi I. ve II. Etap olmak üzere üç farklı site kurulmuştur. TOKİ'ler ise bu iki site oluşumunun ortasında kalmıştır. Sitelerin çevresine ise önce Memursen (şimdiki adıyla Eğriköprü Sitesi) olmak üzere kooperatif usulü ile yapılan yeni siteler eklenmiştir. Eklenen siteler adından da anlaşılacağı üzere beyaz yakalı kişilerin (memurlar ve akademisyenler) barınma sorunlarını çözmek için oluşturulan sitelerdir. Bu bağlamda öncül rolünün akademisyenler ve kiracı olan öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği söylenebilir. Yoksul aileler için imara açılan alan devlet eliyle gerçekleştirilen dönüşümün ardından soylulaştırılmaya başlamıştır. Son birkaç yılda ise söz konusu mahallede “lüks”, yüksek katlı, site toplulukları yapılmaya başlanmıştır. Yeni siteler saçaklanarak ana yolu çevreleyecek şekilde köyün eknek alanlarının büyük kısmını kaplamıştır. Yine üniversite tarafında Cumhuriyet Akademisyenleri Villa sitesi, İşkar Moon sitesi ile birlikte soylulaştırma köyün aşağı tarafına doğru ilerleyip üniversite ile birleşmiştir. Yine bu bölümde çok sayıda kafe ve iki adet kreş açılmıştır. Soylulaştırma sürecinin öncülleri akademisyenler ve üniversite öğrencileri olurken, sürecin başlamasında önemli etkenlerden biri olan TOKİ'lerde kiralar on yılda on katına kadar yükselmiş ilk başta ucuz olduğu için kiracı olan öğrenciler TOKİ'lerde oturamaz hale gelmiş, yoksul ailelerde benzer şekilde kira artışının kurbanı olmuştur. ⁶

Faaliyet raporu incelendiğinde söz konusu alana; İşhanı TOKİ ya da Kardeşler TOKİ adıyla hitap edilmektedir. Günümüzde ilgili alana Eğri Köprü Mahallesi adı verilmiştir. Yılmaz Bilecen'in (2019) Türkiye'de soylulaştırma sürecini, iletişim araçları açısından incelediği ve on temel kodla çözümlediği çalışmasında isim değişikliğinin aslında mahallerinin geçmiş ile bağını koparmak için gerçekleştirilen bir strateji olduğu görülmektedir. Köye dair referansların, yakın geçmişinin isim değişikliği ile birlikte belleklerden silinmesini sağlayan bu stratejiye ek olarak isim değişikliği yapılırken

⁶ 2009 yılından günümüze değin söz konusu mahallede farklı sitelerde farklı aralıklarla oturma fırsatı olduğu için on yıllık süreçte doğrudan gözlem yapılma fırsatı doğmuştur. 2015 yılında TOKİ'lerde 400 TL'ye oturan eski kiracılar bulunurken yeni kiracılar için fiyat aralığı 750 TL'ye kadar yükselmiştir. İlgili tarihte ev kiralamak için yapılan görüşmelerde kiralanın evin karşı dairesinde oturan kiracı, ev sahibinin ön gördüğü rakama evin kiralanmaması konusunda ısrarcı olmuş, kendi ödediği kira ücretini belirtmiş ve ev sahibinin neredeyse %100 oranında farkla kiralamaya çalıştığı evin o kadar etmeyeceği, ön görülen rakamı kabul etmemiz sonucunda, kendi ev sahibinin de baskı yapacağı ve o fiyat aralığında buradan daire tutamayacağını, taşınmak zorunda olduğunu ve bu durumla sık karşılaştığı belirtmiştir.

yeni koyulan ismin uzak geçmişe referansta bulunan bir isim olması yönetsel erk tarafından öncelenmektedir. Köyün soylulaştırma süreci on kodun ikisi ile örtüşmektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen soylulaştırma çalışmalarının temel iletişim stratejilerinden biri olan isim değişikliği ve geçmiş ile bağı kopartma kodları İşhanı Köyü içinde geçerlidir. Yeni ismi halen günümüzde Kızılırmak’ın üstünde sağlam bir şekilde korunan Selçuklu mimarisinin de bir örneği olan Eğri Köprü’den gelmektedir. İsim değişikliği ile birlikte isimden köyün Ermeni kökenleri ya da yakın zamandaki köylü geçmişi silinmiştir. Yeni isimlendirme ise söz konusu köyün ve kentin tarihi köklerine ve belediye tarafından kimlik olarak seçilen “sultan şehir”e vurgu yapılmaktadır.

Köyü, kente bağlayan anayol kentin yeni kurulan ve lüks semtlerin biri olarak değerlendirilen Bağdat Caddesi’ne bağlanmaktadır. Eskiden Kardeşler Mahallesi olarak adlandırılan mahalle Bağdat Caddesi isimlendirmesi ile yine yakın geçmiş ile bağı kopartan ve uzak geçmişte Bağdat Yolu’na referansta bulunan bir dönüşümü temsil etmektedir. Caddeye inen yol üzerinde yine yüksek katlı, güvenli, lüks, çeşitli spor kompleksleri de bulunan siteler yer almaktadır. Kızılırmak’a paralel olarak genişleyen konut alanları Sivas’ın Venedik’i olacak mottosu ile popüler bir alana dönüşmüş ve buradaki siteler de son birkaç yıl içerisinde yapılmıştır.

Tablo 2: Köy Mücavir Alanı İçerisinde Bulan Son Dönem Yapılaşma Envanteri

Site - Apartman	Villa - Apart	Cafe - Restoran	Eğitim Kurumları	Özel Rekreasyon al.
Kardeşler TOKİ	Akademisyen Villaları	Taşev Restoran	Çilek Kreş	Doğa At Çiftliği
Akademisyenler Sitesi I. Ve II. Etap	Altneveler Sitesi	221 B Cafe	Neşe Erbek Kreş	Doğal Yaşam Köyü Hobi Bahçeleri
Eğriköprü (Memursen) Sitesi	Aydınkent Villaları	Yamaç Cafe	Batı Koleji	Paintball Sahası
Koç Platform	Cumhuriyet Akademi Villaları	Albatros Cafe	Sivas Fen Lisesi	
Panorama	Manzara Villaları	Benzin Cafe	Toki Şehit Uzm. Çav. Bahaddin Erturhan Ortaokulu	
Turanoğlu Era Vita Sitesi	Villa Gold City	Latte Fotoğraf Cafe		
Turanoğlu Anatolia Life Sitesi	Göksu Villa	Selda Güzellik Salonu		
Turanoğlu Twins Sitesi	İşkar Villaları			

Göksu Yalıları	Bahçekent Villaları			
Turanoğlu Country	Şahıslara ait Villalar			
Göksu İnci				
Göksu Suit				
Öz-Ak Prestij Teras Konutları				
Öz-Ak Life City Next City				
Kısacık Liva City				
İşkar Moon				
İnal İnşaat Diamond Life				
İnal İnşaat Lalezar Evleri				
Tepe Konutları				
Cadde 346				

*Ek olarak Yüksek Hızlı Tren Hattı yine bu köyün üzerinden geçmektedir.

Mahallede hızla yeni sitelerin yapımına devam edilmektedir. Yeni yapılan sitelerin pek çoğu son üç yıl içerisinde yapılmıştır. Bu durum soylulaştırmanın geldiği boyutu ve ulaştığı hızı anlamak için oldukça önemlidir. Köylüler devlet eliyle yapılmayan konut alanlarının satışında sahip olduğu arsaları genellikle kat karşılığında vermektedir. Kat karşılığı olmayan arsa satışları da gerçekleştirilmektedir. Kat karşılığı satışlardaki temel handicap zamanında tarla olan arsaların dededen ya da babadan kalmasından dolayı miras taksiminin yapılması gerekmektedir. Bu da payların bölünmesine, ailenin diğer fertleri arsaları satmak istemese de satılmasına neden olmaktadır.

Bulgular ve Tartışma

Köylülerin bir dönem önceki belediye ile temel sorunlarından birini TOKİ yapımı için satın alınan araziler oluşturmaktadır. Sivas'ta bir önceki belediye başkanı Sami Aydın 2004-2009 ve 2014-2018 yılları arasında belediye başkanlığını yürütmüştür. İşhanı Köyü'nün soylulaştırmaya açıldığı ve soylulaştırmanın saçaklandığı dönemlerde belediye başkanlığı yapan Sami Aydın'ın sürece yaklaşımı görüşülen katılımcıların en önemli sorununu oluşturmaktadır.

E3: "Biz her şeyi biliyoruz, bize ne dediler ne yaptılar, kamulaşan arsalar ne oldu hepsini. Oturmuyoruz takip ediyoruz. Bize kasaba olun dediler olmadık, Eğriköprü'ye bağlanın dediler bağlanmadık, bağlanmayacağız istemiyoruz. O zaman bu köyde kalmaz, belediye istiyor ki arsalar değerlendirildi köyün ne işi var burda"

K1: "Bizden TOKİ için arazi aldılar, şimdi ise bizden aldığı arazinin TOKİ'den artan kısmını ise müteahhitlere sattılar. Buradan ayrıca para kazandılar madem TOKİ'den sonra yer kalıyordu bizden o kadar büyük alan almasıydı da bizim tarlalarımız kalsaydı."

Diğer bir görüşmeci E1: “bizim köyün tarlasından yüksek bızlı tren geçiyor. Bu nedenle belediye düşük emsal bedelle tarlaları satın aldı. Vazgeçen ve razı olmayanlara o parayı da vermiyorum, git mahkemeye başvur dendi. Mağdur oldu insanlar şimdi ne tarla var ne de mahkeme bitene kadar paraları. Belediye buraları imara açtı. İmara açmadan önce dıyım alan, köy dışından kimseler tarla satın aldı. Alana lafım yok satana var. Alan alır satan niye sattı. Bizim tarlalar dedeye ya da babaya aitti. Dede vefat edince tarlaların bölüşülmesi gerekti. Biri çıkıp satacam diyince diğerleri de mecbur kaldı. Üç on paraya sattıkları tarlalar şimdi villa, site alanı oldu.”

K3: “Çoğu belediye ile anlaşp önce %25’e bir sonraki tarlaları arsa çevirmeye işleminde %35’e razı olup tarlalarını verdi. Sıcak para başta tatlı geldi. Müteahhitte verdiler karşılığında ev aldılar ama bepsi çok hisseli, aslında karda etmediler ama kolay para tatlı geldi”.

K2: “Bizden sonraki nesil üniversite mezunu, atanamamış gel besicilik yap diyorsun yapmıyor, tarla ek yok öyle olunca maaşlı çalışmayı yeğliyorlar, kolayda alışkın git marketten al gel. Bizden sonra kim hayvan bakacak köyde 10’u geçmez hayvanı olan. Para var hayvancılıkta tek maaşla nasıl okutacaktık. Ordan gelen para ile okuttuk, çocukları şimdi onlar yapmıyor. Belediye buraları imara açarken villa olarak açtı biz razı olmadık, niye villa diye lafımız geçmedi”

E10: Burada önceden de çok fazla üretim yapılmıyordu. Köyde ekme biçme işlerini biz yapmıyoruz. Ortak dikiyoruz, ıcaarla. Çıkarıdıkların/Tepeönü mahallesi tarlası olmadığı için bizim tarlaları onlar dikiyor buğday üzerinden ya da satıldığında elde edilecek olan para üzerinden anlaşıyoruz.

E5: “Kimimizin tarlası villa arazisi olarak imara açıldı. Villa olunca atıyorum 500 metrekareye bir ev düşüyor, zaten imar geçerken tarla arsaya çevrilirken de bizden gitti, yapan bir tane villa veriyor bir de bunu bölüşeceksin, elimize bir şey geçmiyor. Ama para görmemiş çok, git alabilir misin ordan bir ev mümkün değil, bağın bahçen, uçsuz bucaksız tarlan kış oluyor”

E3: “Köy kalmadı, köyün dibine kadar imar geldi, burada oturmayan sorun etmez de, şimdi köyün içine de gelirse ben yabancı istemem”,

K4: “Valla köyün yukarısı hala tarla vermiycem, imar geçirse de vermiycem, köyün içine sokmuycam”.

K5: “Biz bu durumdan memnun muyuz insanlar haklarını alırsa bir yandan memnunuz ama buralarda bir şekerpancarı yetiştirdi humuslu toprak... Biz ekmemiz için teşvik verirdi o zaman yağından makarnasına ofis verirdi, öyle bir şekerli olurdu ki pancar. K6: bütün köye dağıttı bunlar gelenleri şekerler torba torba şeker almazdık. K5: Şimdi oralar ev oldu. Zarar devlete millete zarar. Ben de ev aldım, ev düştü bana ama zarar. Bir de evin balkonuna çıktım mı içim gidiyo o günleri hatırlıyorum.

K15: “Bizim arsaların iki dönümünden tren yolu geçiyor. Biz verilen bedel aşağı yukarı 385.000 lira civarı. Mahkemeye taşıdık bilirkişi 1.600.000 TL gibi bir mebla belirlemiş. Arada uçurum var. Şuanda kiralda oturuyorum Memursen’de paraya ihtiyacım yok. Onun için mahkemeye taşıdım. Paraya ihtiyacı olanlar düşük bedele verdiler. Ben mahkemeyi bekliyorum.

Soylulaştırma sürecine köylülerin bakışı birtakım olumsuzluklar içermektedir. İlk olarak haklarını tam anlamıyla alamamaları, ikinci olarak arsa spekülasyonlarından kaynaklı erken elden çıkarmanın ya da değer artışının kendilerini mağdur ettiğini düşünmektedirler. Üçüncü olarak genişlemenin köyün içine doğru ilerlemesi gündelik hayatlarını etkileyecek olması ve yabancıların köye yerleşmesi onları tedirgin etmektedir. Dördüncü boyut ise ekonomik dönüşümle ilgilidir. Taşıma su ile değirmenin dönmeyeceğini düşünenler üretimin bitmesini istememektedir. Beşinci boyut ise köyün içerisinde büyük baş ve küçük baş hayvancılığın bitmesinden rahatsızdırlar.

E6: “Evlerin önünde bahçe, tavuk olmaz mı, yok” bu derece köy hayatı bitti demektedirler. Memnun olanlar ise tarlalarından imar geçmesi ile “lüks” ev sahibi olabilenler ve ellerine toplu para geçenlerdir. Onlara göre yaşları geçenler bir boşluğa düşerken ve anılarını yitirirken gençler har vurup harman savurmaktadır.

K15: Kaçınılmaz bir son bu. İleride köy de kalmayacak yapacak bir şey yok. Düşününce evet köye dair tek şey evimizin köyde olması.

Köydeki soylulaştırma ilk olarak üretime ilişkin bir dönüşüme yol açmıştır. Bu saçaklanmanın sonucunda alanın yerleşime açıldığı ilk yıllarda sitelerin etrafındaki boş alanlara ya da tarlalara otlatmak için getirilen büyük ve küçük baş hayvan sürülerinde azalma olmuştur. Toprak rantına dayalı zenginleşmenin arttığı köyde hayvancılıkla uğraşan yedi-sekiz hane kalmıştır.⁷ Ekenek alanlar arsaya çevrilmiş, imara açılmasından dolayı da daha önce ekilen hem yemek ve satmak hem de hayvanların beslenmesi için kullanılan buğday ve arpa üretimi durmuştur. Bu nedenle köyde yeni bir tüketim kültürü de doğmaktadır. Köyde hayvansal üretime dayalı; et, süt, yoğurt, kaymak ve tereyağı ve yumurta üretimi ve buna ek olarak buğday, un, erişte, kışlık bakliyat üretimi artık birkaç hane dışında yapılmamakta, köyde yaşayanlarda bu hanelerden ürün almakta ya da hane için gerekli olan bu ürünler dışarıdan marketler aracılığıyla temin edilmektedir. Kendi kendine yeten üretim sistemi yerine dışarıya bağımlı bir tüketim geliştiği gözlemlenmektedir. Artık köy evlerinin önünde lüks araçlara rastlanırken, köylüler arsa karşılığında aldıkları dairelerinin kiminde oturarak, kimini satarak ya da kiraya vererek üretim sürecinde yer almadan para kazanmanın başka bir yolunu da bulmuştur. Bu durum Smith’in kuramında yer alan soylulaştırmanın kapitalist kent pazarına hizmet ettiğinin -tıpkı kira ve konut fiyatlarındaki artış gibi- bir göstergesidir.

Köyün girişinde villalar, iki üç katlı apartmanlar yer almaktadır ve klasik köy evi olarak nitelendirilecek yapı stoku neredeyse kalmamıştır. Bu durum evlerin işlevsel dönüşümüne de işaret etmektedir. Artık ahır ve benzeri üretime dayalı eski üretime dair yapılar terk edilmiştir. Yine evlerin altında yer alan “evlik” olarak isimlendirilen ve kışlık ihtiyaçlar için yazdan hazırlanan, turşu, peynir, salça, ekmek ve benzerlerinin sağlandığı bu alan ortadan kalkmıştır. Yeni evlerin inşasında konfor, lüks ve modern kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu durum yine Yılmaz Bilecen’in soylulaştırmanın anahtar kavramları olarak bahsettiği iletişimsel eylemlerle ve stratejilerle uyumludur.

Soylulaştırmanın ve kentleşmenin ortaya çıkardığı bir başka durum ise köyde sürekli oturan nüfusun azalmasıdır. Köydeki evler sürekli yenilenirken ve konut tipi değişirken köylüler evlerine hafta sonlarında ya da tatil dönemlerinde dönmektedir. Tarıma dayalı üretimin bittiği köy süreklilik arz eden bir yaşam alanı olmaktan da çıkmıştır. Ek olarak köyde birlikte ve sürekli yaşamaya vurgu yapan kimi yapılar da anlamını yitirmektedir. Mezhep açısından karışık bir köy olan İşhanı’nın camisinde sürekli yaşayan nüfusun azalması ile birlikte sabit bir cemaat bulunmamaktadır. Caminin hocasından alınan bilgiye göre sürekli gelen kişi sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Benzer bir durum Aleviler içinde söz konusudur. -Aleviler diğer etnik ayrımlara bakılmaksızın köyün iç kısmında oturmakta ve nüfus olarak çoğunlukta Sünniler köyün dış çeperinde kalmaktadır.- Köyde yaşayan Aleviler süreklilik arz eden ve yıllık gerçekleştirilen görgü cemini ilk başta köyün ilkokulunda gerçekleştirirlerken zamanla haftalık Perşembe cemleri yapılmamaya başlanmıştır. Bu duruma tezat

⁷Bu duruma ilişkin ilginç bir örnekse. Köyde hayvancılık bırakılırken. Cadde 346 Sitesi’nde (ki henüz tamamlanmamıştır) oturmaya başlayan bir kişi bulunmaktadır ve sitenin yan bahçesine ağıl inşa etmiş ve koyun beslemektedir.

olarak köyde Cem evi işlevine de sahip bir yapının inşaatı başlamıştır. Geçmişle bağı korumak ve dağılan köylüleri bir araya getirmek için cem evi bir araç olarak değerlendirilse de cemin gerçekleştirilmesinin bir dedeye bağlı olması ve dede sayısının az olması cemin yürütülmesini yapının varlığına rağmen zorlaştırmaktadır. Aleviler açısından temel handikaplarından biri olan kentleşme, taliplerin dağınık olarak ikamet etmelerine yol açmakta bu durum düzenli cemaat ilişkisini ortadan kaldırmaktadır.

Henüz köyün iç kısımlarına, yani ana oturma alanına, dışardan gelenlerin yerleşmemesinden dolayı köyün eski ve yeni sahipleri arasında bir çatışma söz konusu değildir. Soylulaştırma sürecinden köylüler artan rantın sağladığı zenginleşmeyi gençler kimi yönleri ile memnuniyetle karşılamaktadır. Az sayıda kalan yerleşik köylü halkın halen hayvancılığa dayalı üretime devam etmesi ise sitelerin etrafında boş olan arazilerde otlatılan küçük ve büyükbaş hayvanlar ile görünür olmakta bu durum ise yeni taşınan orta sınıf için alışılmamış bir görüntü oluşturmaktadır. Bu noktada Yılmaz Bilecen'in kodlarından biri olan dışlamanın izleri görülmeye başlamaktadır. Dışlamanın birinci nüvesi lüks konutların etrafında otlatılan hayvanların konutlarda oturanlar tarafından çağ dışı olarak nitelendirilmesi ve köyün burada istenmemesiyle ikinci nüve ise lüks konutlarda arsa karşılığında oturan köylülerin diğerleri tarafından benimsenmemesinde yatmaktadır.

K 10: “Şimdi benim kız Göksu Konutları’nda oturmaya başladı. Komşuları hep üniversite de boca, doktor... Sanki biz buraya emek vermeden oturmuşuz gibi bir tavırları var. Şunu demeye getiriyorlar eğer arsa sizin olmasa siz burada nereden oturacaksınız. Asıl biz olmasak onlar nasıl oturacaktı. Biraz hakir görme oluyor yani.”

E6: “Oturduğumuz sitede aileye ait birkaç tane evimiz var. Toplantılarda birkaç hane adına katılıyoruz. Sonradan görme gibi davranıyorlar bize. Oysa buranın tamamı da aşağıdaki sitelerin yeri de hep bizim”

K11: Ben Aleviyim, köyümüz karışık ama Sünniler sayıca azlar Alevi ağırlıklı. Sitenin bir bloğu tamamen bizim. Kiracılar oturuyor. Yetkim var istesem hepsini çıkarttırırım. Şöyle yani evlerin idaresini kontratları bana bıraktılar. Komşularım da Sünniler var beni beğenmiyorlar. Bir şey söylemiyorlar konuşuyoruz falan ama hissediyorum. Kendi malım da ikinci sınıf muamelesi görüyorum. Görüş farklılıklarımız çok belirgin. Komşuluk yapıyoruz problem yokta kendimi ait hissetmiyorum. Onların hissetmemesi lazım.”

Özetle eski ve yeni sakinler arasında artan fiyatlar sınıfsal ve kimliğe dayalı üstü kapalı bir ayırım ve buna dayalı dışlama buradaki soylulaştırma sürecinde de farklı biçimlerde de olsa söz konusudur.

Köyün içerisinde soylulaştırmanın neden olduğu zorunlu bir yer değişimi henüz söz konusu değildir. Sürecin mağdurları ise TOKİ'lere ilk yerleşenlerdir. Uygun fiyatlarla aldıkları konutların fiyat artışı, ev sahipleri tarafından olumlu karşılanırken kiracılar artan kira fiyatlarının altında ezilmekte ve kentin dış çeperlerine doğru taşınmaktadır. -Bu durum soylulaştırmanın yol açtığı sınıfsal tecriti görünür kılmaktadır.- Daha ucuz bir yakıt olduğu için TOKİ'lerde, kömürle çalışan ve ısınma sorunun daha ucuz çözülmesini sağlayan merkezi bir sistem kullanılmaktadır. Sistemden kaynaklı ortaya çıkan kirlilik, önemli bir sorun ve diğer site sahipleri tarafından bir tartışma konusuyken yakın gelecekte burada var olan sistemin değiştirileceği ön görülmektedir. Çevreci, temiz ve sağlıklı bir çözüm olan ve yine yenilenebilir enerji olmayan doğal gaz sisteminin dar gelirli aileler için yeni bir masraf kapısı olacağı ise rahatlıkla ön görülebilmektedir.

Soylulaştırma ile birlikte mahallede ortaya çıkan diğer bir sorun ise “semt çocuğu” olmanın yerini alan “Toplu Konut Çocukları” ve “Lüks Site Çocukları”dır. Toplu Konutlar; inşa edilirken site içlerinde ve çevresinde çeşitli sosyal donatılar yer alacak şekilde planlanmıştır. Kendi içerisinde; cami,

İlköğretim okulu, çarşısı ve parkları bulunan TOKİ'ler temel ihtiyaç olarak görülen hizmetleri asgari düzeyde de olsa sağlamaktadır. Fakat yeni kurulan sitelerde ikamet eden veliler çocuklarını kentin farklı yerlerinde yer alan kolejlere göndermeyi tercih etmektedir.-Son birkaç ay içerisinde mahalleye, yapımına devam edilen bir siteye bağlı Batı Koleji'de eklenmiş, site bitmeden kolej eğitim ve öğretime açılmıştır.- Çalışan ailelerin “okul öncesi çağ” olarak nitelendirilen yaş gurubunda yer alan çocukları mahallede yer alan kreşe ya da bakıcılara emanet edilmektedir. Çocuklar benzer okullarda eğitim görmedikleri için de bağ kuracakları ortak bir kamusal alan bulunmamaktadır. Giyim açısından daha pahalı markaların orijinal ürünlerini giyen, kendi sitelerine ait alanlarda zaman geçiren çocukların diğer sitelerde ve TOKİ'lerde oturan çocuklarla iletişimi bu nedenle oldukça kopuktur. Sitelerine şifre ile giriş çıkış yapan çocuklar, topluluk halinde oynanacak futbol ve benzeri oyunları en fazla yan sitelerinde yer alan çocuklarla oynamaktadır.

Çocuklar arasındaki ekonomik farklılık TOKİ'lerin ön tarafında yer alan Era Vita Sitesi'nin duvarında da görülebilmektedir. “Zenginlermiş, salaklar, mallar yazısı” sınıfsal farklılığın ve bu durumdan kaynaklı hoşnutsuzluğun göstergesi olarak değerlendirilebilir. Yine Anatolia Life, Akademisyenler, Memursen Sitesi'nin dış duvarlarında yer alan çeşitli duvar yazılarına rastlanırken TOKİ'lerde bu tip duvar yazılarına rastlanmamaktadır. Bu durum dar gelirli gençlerin ve çocukların zenginlerin karşısında görünür olmayı amaçladıkları biçiminde yorumlanabilir. Diğer bir dikkat çekici duvar yazısı ise Akademisyenler Sitesi I. Etap'ın dış duvarında yer alan “Kürde Su Yok” yazısıdır. Pek çok etnik kimlik gibi Kürtler'in de yaşadığı İşhanı Köyü soylulaştırılırken toprağın asıl sahipleri yeni konut alanlarının dışlanana olmuştur.

Mahalleye yeni eklenen lüks konutlar sadece TOKİ'lerde ikamet eden kiracıları değil aynı zamanda Akademisyenler ve Memursen Sitelerinde oturan kiracıları da etkilemektedir. Memursen Sitesi ekonomik açıdan mahallenin ara geçişi olarak değerlendirilebilir. İşhanı Köyü'nün yerlileri, dört blokluğun neredeyse bir bloğunun sahibi konumundadır. Ve sadece iki aile konutlarda ikamet ederken diğerleri evlerini kiraya vermektedir. Ek olarak diğer bloklarda da kiracıların yoğunlukta olduğu bir yerleşim söz konusudur. Kiracıların genellikle; memur, polis, akademisyen ve doktorlardan oluştuğu görülmektedir. Özellikle polislerin tayin dönemlerinde sitede oturan kişilerde değişiklik gözlemlenmekte, değişim kira artışlarını da beraberinde getirmektedir. Ev sahipleri mahallenin “nezihleşmesi” ve “lüksleşmesini” kiracıların, kira bedellerine zam yapmaları için bir araç olarak kullanmakta ve diğer sitelerin fiyatlarını örnek olarak göstermektedir. Aynı zamanda ilgili sitelerde oturanların “lüks konutlarla” bir yarış içerisinde olduğu gözlenmektedir. Bu yarış siteye sürekli olarak eklenen yeni üniteler, güvenlik önlemleri, güzelleştirme vb. faaliyetlerle yeni bir gider kaleminin açılmasına neden olmaktadır. Her ne kadar ortaya çıkan durum tarihi konutların restorasyonu ile bir tutulmasa da soylulaştırmanın temel araçlarından olan; seçkinleştirme, nezihleştirme ve güzelleştirme çalışmaları bu mahalleyi de etkilemektedir ve site sakinlerinin sadece ev içini değil ev dışını da öncelediği yeni bir tüketim kültürünü hareketlendirmektedir. Mahalle adlarında gerçekleştirilen değişiklikler, site adalarına da yansımaktadır. Memursen adı ile kooperatif usulünde yapılan site günümüzde Eğriköprü Sitesi adını taşımaktadır. Soylulaştırmaya bağlı isim değişikliği artık sitelere kadar genişlemiştir.

Diğer bir altı çizilmesi gereken durum ise “lüks” tanımlaması ile ilgilidir. Farklı villa bölgeleri bulunan mahallede villalar ilk başta akademisyenlere yönelik inşa edilirken şu anda yüksek gelirli

esnaflarında bireysel olarak villa inşa ettiği ya da var olan sitelere yerleştiği görülmektedir. Müstakil tarzdaki yatay mimari lüksün bir nüvesi olarak değerlendirilmekte ve burada oturanlar “zengin olarak” tanımlanmaktadır. Diğer yüksek katlı sitelerde ise “lüks”ün ne ile tanımlandığı oldukça tartışmalıdır. Ağırlıklı olarak 4 oda bir salon ve bir ebeveyn banyosundan oluşan sitelerde sadece kapalı otapark ve oyun parkı için ayrılmış alanlar bulunmaktadır. Yüzme havuzu, sauna, fitness center ve benzeri ortak alanlar ise birçoğunda bulunmamaktadır. Güvenlik önlemi olarak şifreli kapı sistemlerinin yer aldığı sitelerin sadece bazılarında sabit “güvenlik” personeli istihdam edilmektedir. -Ek olarak misafirlğe gelen misafirlerini ana kapıdan almaya üşenen ev sahipleri, örneğin Anatolia Life Sitesi’nde, pencereden ya da balkondan kapı şifrelerini bağırarak söylemeyi tercih etmektedir. Bu durum da güvenlik sisteminin göstermelik olduğunun altını çizmektedir. İşkar Moon gibi sitelerde ise sabit bir güvenlik bulunmakta ve gelen misafirler görevliler tarafından haber verilmektedir. Özetle neyin lüks olduğu oldukça tartışmalı bir konudur. Lüks sadece yapıların dış mimarisıyla ilişkilmiş gibi gözükmektedir. Ve her yeni yapılan siteye yeni eklenen kompleksler lüks ve daha lüks ayrımında temel olarak kabul edilmektedir.

Son olarak değinilecek ve soylulaştırmanın nüvesi olarak değerlendirilebilecek gelişme ise köyün dış çeperlerine eklenen yeni alanlardır. “İlk Hayat Derneği” tarafından İşhanı Köyü’nde Doğal Yaşam Köyü Hobi Bahçeleri⁸ kurulmuştur. Hobi bahçelerinde tavuk kümesleri, açık besi yerleri, kapalı sera, köy fırını ve çocuk parkı yer almaktadır. Kooperatif üyelerine kişi başı 100 metre kare dikim alanı sağlanmaktadır. Köyde üretime dair her şey son bulurken kentin başka yerlerinden gelenler için köy hayatı küçük ölçekli tarımsal ve hayvansal üretime, bir hobiye dönüştürülmektedir. Köyün içerisinde yapay köy hayatı kurulmaktadır. Yine hayvancılığın terk edildiği köyde aynı zamanda kafe ve restoran işlevi gören Doğa At Çiftliği’nin bulunması, çiftlikte küçük baş hayvan ve kümes hayvanlarının yetiştirilmesi, köy yumurtası üretilmesi köy yaşamını seyirlik ve eğlencelik bir malzemeye dönüştürmektedir. Köyün dış çeperinde paintball oyunu için oluşturulmuş bir alanın bulunması yine soylulaştırmanın yansımalarından biridir. Çoğu köylünün hayatında anlamı bulunmayan bir eğlence kültürü köye adapte edilmektedir.

SONUÇ

Soylulaştırma pek çok kentte olduğu gibi Sivas’ta da farklı mahallerde hızla ilerlerken İşhan Köyü’nün üniversiteye yakınlığı yani hazır pionerlarının bulunması mahallede soylulaştırmayı hızlandırmaktadır. Bu durum merkezde yer alan köylerde üretimin durmasını tüketime dayalı yeni bir örgütlenmeyi ve ranta dayalı zenginleşmeyi, kolay yoldan para kazanmayı teşvik etmektedir. Birkaç kuşak sonra ranta dayalı yaşam biçimi, miras ve vesayet nedenleri ile köylüler açısından önemli sorunlara neden olacak ve köyün içine doğru ilerleyen soylulaştırma köy yaşamından arda kalanları da ortadan kaldıracaktır. Yoksul ve zengin arasındaki fark keskinleşirken yasalardan kaynaklı olarak bir süre daha uygun fiyatlarla kirada oturanlar mahalleden taşınmak zorunda kalacaktır.

Kentsel soylulaştırma sadece etnik kimlik ve yoksulların tecritini değil aynı zamanda kapitalist sistemin işleyişinde yeri olmayan ekonomik ve sosyal örgütlenmelerin de ortadan kaldırılmasına hizmet etmektedir. Köy ve köye dair unsurlar üst sınıfların eğlencelerine, seyirlik malzemelerine

⁸ <https://www.facebook.com/groups/745751752485101/>

dönüşmektedir ve soylulaştırma köylerin korunması yerine gerçek köy yaşamına dair unsurların yerinden edilmesine neden olmaktadır.

İşhan Köyü, günümüzde hala köylü geçmişini içinde barındıran bir isme sahip olmakla ve kendine ait bir muhtarlığı bulunmakla birlikte uzun vadede köy Eğriköprü Mahallesi'ne bağlanarak, kendisinden daha küçük bir birimin parçası haline dönüşecek ve geçmiş ile bağı tamamen ortadan kalkacaktır.

KAYNAKÇA

- Alyakut, G. (2018), *Kırsal mimarlık mirasının korunmasında turizmin etkisi: çanak kale - adatepe köyü*, <http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/handle/11352/2727#sthash.2FkJCOeg.dpbs>, Erişim Tarihi: 13.04.2019
- Basaran, A., Sakarya, İ. (2012), *Kırsal soylulaştırma ve turizmin kırsal yerleşimlere etkileri: adatepe ve yeşilyurt köyleri*,1, https://www.researchgate.net/profile/Arzu_BasaranUysal/publication/304525172_KIRSAL_SOYLULASTIRMA_VE_TURIZMIN_KIRSAL_YERLESIMLERE_ETKILER_I_ADATEPE_VE_YESILYURT_KOYLERI_1/links/57723cfb08ae0b3a3b7f0f40.pdf, Erişim Tarihi: 13.04.2019
- DeSena, J. (2009) *Gentrification and inequality in brooklyn the new kids on the block*. United Kingdom: Lexington Books
- Dwiparna C., Parthasarathy D. (2010), *Rising urban aspirations in the gentrified textile mill areas of Mumbai: urbanism redefined in the inner city space*, https://www.academia.edu/24652843/Rising_Urban_Aspirations_in_the_Gentrified_Textile_Mill_Areas_of_Mumbai_Urbanism_Redefined_in_the_Inner_City_Space Erişim tarihi: 12.02.2019
- Erdoğan, İ. (2007), *Pozitivist metodoloji*, Ankara: Erk Yayınları
- Fujitsuka, Y. (1992), *Burgeon of gentrification in Nishijin, Kyoto*, DOI: 10.4200/jjhg1948.44.495
- Glass, R. (2010) *Aspects of change*.ed. B.-S. Japonica. içinde, Gentrification Debate. s. 19-27. London and New York: Routledge.
- İslam, T. (2009), *Devlet eksenli soylulaştırma ve yerel halk: Neslişah ve Hatice Sultan mahalleleri (sulukule) örneği*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- İslam, T. (2003), *İstanbul'da soylulaştırma Galata örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Keshishian V., Löker K., Polatel M. (2018), *Ermeni kültür varlıklarıyla Sivas*, <https://hrantdink.org/tr/hdv-yayinlari/31-kulturel-miras/1401-ermeni-kultur-varliklariyla-sivas> Erişim Tarihi: 3.10.2019
- Lees, L., Slater, T., Wyly, E. (2008) *Gentrification*. London and New York: Routledge
- Maurasse, J. D. (2006). *Listening to Harlem*, Gentrification, Community and Business. London and New York: Routledge.
- Smith, N. (1979) *Toward a theory of gentrification a back to the city movement by capital*, not People. Journal of the American Planning Association, 4(45), s. 538-548. doi:10.1080/01944367908977002
- Tuncer, T., İslam, T. (2017), *Yeni bir soylulaştırma formu olarak öğrencileştirme (Studentification): Bosna-*

Hersek Mahallesi'nde (Konya) değişen mahalle içi dinamikler,

https://www.journalagent.com/planlama/pdfs/PLAN-77698-RESEARCH_ARTICLE-TUNCER.pdf

Yılmaz Bilecen, M. (2019) *Soylulaştırma sürecinin iletişim metinleri üzerinden analizi: 1980-2015 dönemi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Yenigül, S. B. (2016). *Kırsal soylulaştırma: soylulaştırma sürecinin kırsaldaki yansımaları*. Mimarlık Dergisi:<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=405&RecID=4025> adresinden alındı

Zukin, S. (1982) *Loft living culture and capital urban change*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Zukin, S. (2000) *Naked City*. United Kingdom: Blackwell Publishers.

<https://www.facebook.com/groups/745751752485101/>, Erişim Tarihi: 15.03.2019

<http://sivas.bel.tr/Files/PDF/2007Faaliyet.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2019

http://www.sivaspostasi.com.tr/haber/hic_bir_seyi_tek_basiniza-256.html, Erişim Tarihi: 15.03.2019